

Warszawa, 09-07-2026 r.

**BIURO
RZECZNIKA PRAW OBYWATELSKICH
Zastępca Rzecznika Praw Obywatelskich
Adam Krzywoń**

XI.501.15.2026.AM

**Pan
Arkadiusz Myrcha
Sekretarz Stanu
Ministerstwo Sprawiedliwości**

Szanowny Panie Ministrze,

Rzecznik Praw Obywatelskich, realizując funkcję niezależnego organu do spraw równego traktowania¹, analizuje, monitoruje i wspiera równe traktowanie wszystkich osób, w tym bada problematykę dyskryminacji oraz stopień realizacji i przestrzegania zasady równego traktowania przez organy władzy publicznej. W ramach tych zadań Rzecznik wspiera również osoby transpłciowe przechodzące przez procedurę prawnego uzgodnienia płci metrykalnej.

¹ Zgodnie z art. 18 ustawy z dnia 3 grudnia 2010 r. o wdrożeniu niektórych przepisów Unii Europejskiej w zakresie równego traktowania (Dz.U. z 2025 r. poz. 1452, ze zm.).

Umożliwienie osobom transpłciowym prawnego uzgodnienia płci – tj. dostosowania oznaczenia płci w akcie urodzenia i dokumentach tożsamości do płci odczuwanej – jest obowiązkiem pozytywnym państwa, wynikającym z konieczności ochrony prawnej życia prywatnego, które obejmuje także życie w zgodzie z własną tożsamością płciową. Obowiązek ten wynika zarówno z art. 8 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności², jak i art. 47 Konstytucji RP.

W dniu 4 marca 2025 r. Sąd Najwyższy wydał uchwałę (sygn. akt III CZP 6/24), zgodnie z którą żądanie zmiany oznaczenia płci w akcie urodzenia podlega rozpoznaniu przez sąd w postępowaniu nieprocesowym przy zastosowaniu w drodze analogii art. 36 ustawy z dnia 28 listopada 2014 r. – Prawo o aktach stanu cywilnego (Dz.U. z 2026 r. poz. 393, dalej: „PASC”).

Z powyższym wiąże się konieczność zmiany rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 18 czerwca 2019 r. – Regulamin urzędowania sądów powszechnych (Dz.U. z 2024 r. poz. 867 ze zm.). Aktualnie w § 2 pkt 5 lit. x tego rozporządzenia wskazuje się, że sprawami pilnymi są „sprawy o ustalenie płci metrykalnej (art. 189 K.p.c.)”. Tymczasem w tego rodzaju sprawach od marca 2025 r. osoby transpłciowe dochodzą prawnego uzgodnienia płci – jak wynika z wniosków wpływających do Rzecznika – w trybie sprostowania aktu urodzenia, o którym mowa w art. 36 PASC. Postępowania na podstawie art. 189 k.p.c. toczą się co do zasady w sprawach wszczętych przed wspomnianą uchwałą Sądu Najwyższego.

Utrzymanie w Regulaminie urzędowania sądów powszechnych odniesienia wyłącznie do art. 189 k.p.c. nie odpowiada rzeczywistej podstawie prawnej wszczynanych w tym przedmiocie postępowań. Takie ujęcie redakcyjne może rodzić wątpliwości interpretacyjne na etapie wstępnej weryfikacji pism przez personel administracyjny sądów oraz sędziów. W konsekwencji istnieje ryzyko, że wnioski o sprostowanie aktu urodzenia formułowane w oparciu o art. 36 PASC nie zostaną właściwie zakwalifikowane, co uniemożliwi nadanie im biegu priorytetowego.

Z perspektywy praw i wolności człowieka i obywatela, celem każdego postępowania o uzgodnienie płci jest przede wszystkim zapewnienie ochrony godności osoby transpłciowej, której to postępowanie dotyczy. Postępowania sądowe w sprawie

² Konwencja o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności sporządzona w Rzymie dnia 4 listopada 1950 r., zmieniona następnie Protokołami nr 3, 5 i 8 oraz uzupełniona Protokołem nr 2 (Dz.U. z 1993 r. Nr 61, poz. 284, ze zm.).

tranzycji prawnej znacząco wpływają na sytuację osobistą i prawa człowieka osób je inicjujących, a zatem powinny być traktowane priorytetowo i zakończyć się w możliwie krótkim terminie. Konieczność szybkiego rozstrzygnięcia sprawy w przedmiocie ustalenia płci wynika także z międzynarodowych standardów ochrony praw człowieka osób transpłciowych³. Procedura prawnego uzgodnienia płci i zmiany odpowiednich dokumentów powinna zatem być sprawna, przejrzysta, ogólnie dostępna i zapewniająca poszanowanie integralności fizycznej osoby transpłciowej oraz jej życia prywatnego, tak by fakt uzgodnienia płci nie był w jej dalszym życiu uwidoczniiony.

Mając powyższe na względzie, a także zasadność uzyskania rozstrzygnięcia w możliwie krótkim terminie, sprawy o uzgodnienie płci metrykalnej zostały włączone – również w wyniku interwencji Rzecznika Praw Obywatelskich⁴ – do katalogu spraw pilnych poprzez wydanie rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 26 września 2024 r. (Dz.U. z 2024 r. poz. 1444) zmieniającego Regulamin urzędowania sądów powszechnych z dniem 16 października 2024 r.

Jednocześnie chciałbym zauważyć, że mimo wydania wymienionej wyżej uchwały Sądu Najwyższego, która niewątpliwie poprawiła sytuację procesową osób transpłciowych, wciąż brak szczegółowych przepisów rangi ustawowej regulujących kompleksowo procedurę tranzycji prawnej. Taki stan rzeczy utrzymuje się mimo podejmowanych prób legislacyjnych, postulatów Rzecznika Praw Obywatelskich i zaangażowania organizacji społecznych. Ważne jest zatem, aby postępowania prowadzone w trybie wskazanym w uchwale Sądu Najwyższego możliwie najpełniej realizowały standardy ochrony praw człowieka.

Wobec powyższego, działając na podstawie art. 16 ust. 1 w zw. z art. 17b pkt 1 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (Dz.U. z 2024 r. poz. 1264, t.j.), zwracam się do Pana Ministra z uprzejmą prośbą o rozważenie nowelizacji Regulaminu urzędowania sądów powszechnych poprzez zmianę § 2 pkt 5 lit. x i

³ Zob. publikację Biura RPO pt. Postępowania w sprawach o uzgodnienie płci. Przewodnik, s. 23-36, dostępna w wersji elektronicznej <https://bip.brpo.gov.pl/pl/content/postepowania-w-sprawach-o-uzgodnienie-plci-przewodnik> [dostęp 2.07.2026 r.].

⁴ Wystąpienie Rzecznika Praw Obywatelskich do Ministra Sprawiedliwości z 8 marca 2024 r. (znak: XI.501.8.2024), dostępne pod adresem: <https://bip.brpo.gov.pl/pl/content/rpo-uzgodnienie-plci-procesy-przyspieszenie-sady-ms-odpowiedz> [dostęp: 30 czerwca 2026 r.].

dodanie art. 36 PASC jako podstawy prawnej postępowań o ustalenie płci metrykalnej.
Proszę o poinformowanie Rzecznika o podjętych w tej sprawie decyzjach.

Z poważaniem

Adam Krzywoń

Zastępca Rzecznika Praw Obywatelskich

/-wydano i podpisano elektronicznie/

Do wiadomości:

- 1) Pani Katarzyna Kotula, Pełnomocniczka Rządu do Spraw Równości,
Kancelaria Prezesa Rady Ministrów**

e-Doręczenia: AE:PL-91425-98565-UBWCH-28

- 2) Pani Anna Maria Żukowska, Przewodnicząca Parlamentarnego Zespołu do
spraw Równouprawnienia Społeczności LGBT+**

e-Doręczenia: AE:PL-30275-59799-JADHJ-27